

Proč se nenechat zlákat trans-humanistickým projektem

Roman Cardal

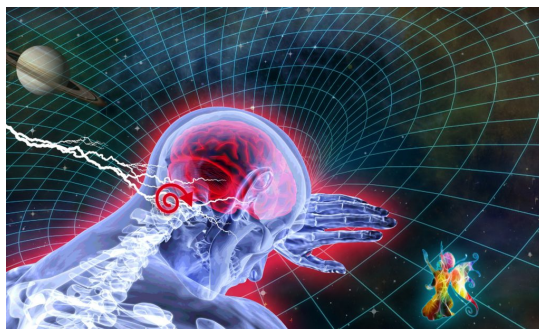
7. marca 2023 ✚ Spoločnosť ✚ CZ, Filozofia

predchádzajúca časť:

Podvod trans-humanizmu

Dva druhy pokroku

Nejlákavějším příslibem, který se má v brzké budoucnosti naplnit, je trans-humanistická proměna skutečnosti člověka a světa. Síla víry, z níž tato vize vychází, se opírá o *zřejmost obrovského technologického pokroku*, díky němuž se moderním lidem otevřely možnosti, o nichž ještě před několika lety neměli ani potuchy. Kdo z lidí mé generace si v mládí myslel, že se dožije doby, v níž si v soukromí svého domova sedne k počítači a v pár sekundách se dostane k informacím, které by v jemu dostupných knihovnách hledal velmi dlouho anebo by je tam vůbec nenašel? Kdo z těchto starších ročníků kdysi věřil, že se bude moci spojit s kýmkoliv na světě v reálném čase a bude si moci svůj protějšek zobrazit na displeji svého mobilu? Koho z těchto běžných lidí vůbec napadlo, že se mnohé operace budou provádět bez toho, aniž by došlo ke klasickému chirurgickému průniku do těla pomocí skalpelu? O čem se nám dříve ani nezdálo, to se dnes stává skutečností a normální součástí našich životů. *Proč by tomu tedy tak nemělo být i v případě vizí trans-humanistů?*

Ilustračný obrázok, zdroj: pixabay.com

Bylo by fatální chybou klást trans-humanistickou agendu na stejnou úroveň s průběhem technického pokroku, který jsme právě naznačili. Neboť zatímco uvedený technický a technologický pokrok v ničem *nekoliduje s přirozeností člověka*, není tomu tak v případě trans-humanismu. Ten naopak představuje *nepříjemné znásilnění člověka* jakožto jedince i jakožto společenské bytosti. Jestliže si to dostatečně včas neuvědomíme, vystavujeme se riziku, že jeho vábení podlehne a spolkneme návnadu i s „háčkem“, z něhož už se budeme těžko vymaňovat.

Falešné redukcionistické předpoklady

Trans-humanizmus především mylně předpokládá, že člověk je *veskrze hmotná* bytost, k níž získáváme ten nejhlubší přístup prostřednictvím tzv. „tvrdých věd“ – fyziky, chemie a biologie. Vychází tedy z předpokladu, že v člověku není nic, čím by rád hmotné přírody přesahoval. To je ovšem silně *redukcionistický* přístup, pro který je navíc typické, že přesvědčení o čistě materiální povaze člověka *nemíní vystavovat žádné pochybnosti*. Jedná se o *materialistické dogma*, o němž je jakákoliv diskuze nepřipustná.

Dalším typem redukce, na němž veškerý trans-humanizmus stojí, je *zúžení pojmu kauzality* (příčinnosti) na kauzality materiální a výkonnou (eficientní). Člověk je v jeho optice nahlížen jako materie podléhající určitému ději, případně vykonávající určitou činnost. Vědci, kteří se s trans-humanistickou agendou ztotožňují, neberou žádný ohled na příčiny, s nimiž naopak počítá realistická filosofická tradice – na příčinu formální a finální. Lidskou bytost považují jen za *náhodný produkt hmoty*.

Reduktivní povaha trans-humanizmu se projevuje i v systematickém zaměňování *kauzality s korelací*. Jelikož mají naše mentální aktivity (myšlení, chtění) svůj biologický korelát v mozku (příslušné mozkové procesy, jež doprovázejí každé mentální hnutí), jsou v tomto pohledu prohlášeny za *samotnou příčinu mentální činnosti*. Pro materialistického vědce tomu ani nemůže být jinak – myšlení a chtění jsou zapříčiňovány biologickou aktivitou mozku a nejsou ničím jiným než hmotným produktem. O nějaké duchovnosti duše a její přesažnosti vůči hmotné dynamice mozku nemůže být žádná řeč.

Charakteristické redukce se trans-humanizmus dopouští i tím, že namísto klasického pojmu *duše* užívá pojem *mysl* (mind). Psychologie pro něj není to, co představovala pro klasickou filosofickou tradici – nauka o duši, o její povaze a jejích činnostech –, ale nauka o mysli, v níž vidí proces, jehož poslední povaha se dá označit jako *kalkul*. Zde si lze vzpomenout na francouzského filosofa Reného Descarta, který lidskou mysl chápal jako *res cogitans* a nejautentičtější výraz myšlení (cogitatio) spatřoval v *matematickém výpočtu*. Současní trans-humanisté opustili karteziánské přesvědčení o tom, že se v člověku nalézají myslící substance. Myšlení je pro ně pouhý děj. Protože se tento proces, který je v posledku sám kalkulem, dá *zefektivnit a posílit technologickým zásahem*, sní o implantaci vyspělého operačního systému do lidského mozku. Ten se stane *stejně výkonný* jako nejmodernější počítač, což mu dovolí *efektivně jednat a řešit* dané problémy.

Tím, že je trans-humanistický pohled na člověka *reduktivní*, je ve svém celkovém pojetí nutně i *nepravdivý*. To, co je pro člověka jakožto člověka typické – jeho schopnost myslet a chtít – není možné chápat *jen jako kalkul*. Činnost myšlení a chtění u člověka vyvěrá ze základního životního principu, který se po celá staletí nazýval *racionální duší*. Duše není pouze zdrojem myšlenkových a volných aktivit, ale především tím, co člověku *zprostředkovává jemu vlastní bytí*. Na lidské myšlení se lze samozřejmě dívat z různých úhlů pohledu, ale ztotožnit ho s pouhým kalkulem znamená znemožnit si vhléd do toho, kým člověk vlastně je.

Nepatříčná dokonalost kalkulu a žádoucí nedokonalost myšlení

Kalkul je hodnotově neutrální technika, zatímco člověk svým myšlením pojímá *kalkulem nikterak uchopitelné skutečnosti*. Na prvním místě si uvědomuje *hodnotu vlastní existence* a svou *ohroženost neexistencí* (smrtí). Člověk jakožto myslící bytost je *aktérem existenčního dramatu*, ví o svém vědění i o svém nevědění, uvědomuje si, že během svého života *rozhoduje o svém vlastním osudu*,

nahlíží *rozdíl mezi dobrem a zlem*, *trpí* svými chybami, svou nenaplněností, svým bolestným hledáním smyslu existence. Umělá inteligence nic takového nezná. Je pouhým logicko-syntaktickým algoritmem, jemuž uniká hloubka pravého významu věcí a osob.

Tato sémantická slepota umělé inteligence naštěstí působí, že se člověk může vyhnout její chladné kontrole. To je patrné na příkladě, s nímž máme běžnou zkušenost. V internetovém prostoru jsou diskuze hlídány umělou inteligencí, která automaticky vyřazuje texty obsahující vulgární a tzv. nekorektní výrazy. Stačí však do vulgárního slova vložit jeden znak navíc (například *de.bil*) a umělá inteligence ho vyhodnotí jako neškodné. Stejně tak ji naprosto uniká *ironie*. Je možné napsat text, který je z logicko-syntaktického hlediska zcela korektní, přičemž však znamená *pravý opak* toho, co explicitně tvrdí. Teprve až nositel umělé inteligence propukne v *smích*, začnou být věci skutečně *vážné*. Rozumět vtipu znamená nevidět v nesouladu významů jen nepatřičnou chybu, ale i to, co oslovuje a rozechvívá hlubinný rozměr racionální povahy člověka. Tento rozměr spočívá ve *schopnosti se smát*. V chladném procesu umělé inteligence není pro něco takového vůbec místo. Kdyby se její aplikací podařilo zablokovat vše, co v nás vyvolává smích, znamenalo by to pro nás skutečně *smrtelnou ránu*.

Rovněž není možné zapomínat, že každý člověk je *jedinečnou osobou*, která je zcela *nenahraditelná*. Pokud se člověk považuje za pouhý stroj, který podává efektivní myšlenkové výkony a vykazuje efektivní jednání, pak je bez problému *nahraditelný* jiným jedincem, který tyto *operace* zvládne stejně dobře či dokonce ještě lépe (záleží na programu implantovaném do jeho mozku).

Skutečností, které by nás měly varovat před agendou trans-humanizmu, je bezpochyby více, ale již tyto by měly být dostatečným motivem pro *rezolutní odmítnutí jeho projektu*. Záleží jen na tom, zda chceme zůstat lidmi s našimi *blahodárnými nedostatky* anebo zda jsme ochotni se tohoto nevýslovného privilegia vzdát.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/proc-se-nenechat-zlakat-trans-humanistickym-projektem/>